

ROMA-KONSENSUS 2.0 – For en Humanitær Ruspolitikk

romeconsensus.org

Som minner om at ledere for 121 nasjonale Røde Kors og Røde Halvmåne organisasjoner i 2005 kom til enighet om *Roma-konsensus for en humanitær narkotikapolitikk*¹ som artikulerte prinsipper for en human og effektiv ruspolitikk og som prioriterer både individuell- og folkehelse. Roma-konsensus 2.0 erklæringen søker å bygge videre på den første Roma konsensus - å utvide den for nye signatører fra det internasjonale samfunnet, samt levere en felles handlingsplan for politikk og såkalt *best practice* det kommende tiåret.

Som erkjenner at illegal bruk av rusmidler og relaterte utfordringer har økt siden FN-konvensjonen av 1961 (The Single Convention on Narcotic Drugs) ble vedtatt:²

- Anslagsvis 271 millioner mennesker, eller 5,5 prosent av den globale befolkningen i alderen 15–64 år, bruker rusmidler som er forbudt i henhold til de internasjonale traktatene.
- Av disse lider anslagsvis 35 millioner (nesten 13 prosent) av rus-relaterte lidelser som påvirker deres mentale og fysiske helse, økonomiske produktivitet, deres familie og fellesskap.
- Anslagsvis 1,4 millioner injiserende rusbrukere lever med HIV og 5,6 millioner lever med viral hepatitt, hvilket undergraver den globale helseresponsen på disse sykdommene.
- Rundt 585.000 mennesker er estimert å ha dødd som følge av bruk av illegale rusmidler i 2017, og frekvensen av overdose-dødsfall fortsetter å øke i Nord-Amerika, Europa og andre steder.
- Globalt er mer enn 10 millioner mennesker fengslet, hvorav rundt 1 av 5 soner dommer hovedsakelig knyttet til narkotikalovbrudd,³ mens omtrent en tredel av de innsatte anslås å ha brukt et illegalt rusmiddel minst en gang mens fengslet.⁴
- På den andre siden har anslagsvis 5,5 milliarder mennesker (75 prosent av verdens befolkning) begrenset eller ingen tilgang til effektive medisiner som inneholder narkotiske stoffer, som kodein eller morfin, for smertelindring og annet medisinsk tilsyn.⁵

¹ <http://villamaraini.it/attivita/red-cross-and-red-crescent-partnership-on-sustance-abuse/>

² <https://wdr.unodc.org/wdr2019/>

³ https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/ACONF222_4_e_V1500369.pdf

⁴ <https://wdr.unodc.org/wdr2019/>

⁵

http://www.incb.org/documents/Publications/AnnualReports/AR2015/English/SupplementAR15_availability_English.pdf

Som anerkjenner at en virkelig effektiv helsebasert ruspolitikk bør omfatte tilbud om tilstrekkelig evidensbasert forebygging, effektive skadereduserende tiltak, samt tilgjengelige behandlings- og rehabiliteringstjenester. Mekanismer for å gjøre disse tjenestene tilgjengelig bør prioriteres, inkludert som alternativer til domfellelse eller straff for narkotikarelaterte lovbrudd. Samtidig innebærer en helsebasert tilnærming å sikre tilgang til essensielle medisiner for smertelindring og andre behov.

Som anerkjenner at, til tross for rikelig med empiri, veiledning, og internasjonale forpliktelser til å føre en evidensbasert politikk og praksis, evner ikke den globale dekingen av disse tjenestene å ivareta behovene og mange strategier og programmer blir brukt inkonsekvent eller i strid med gjeldende kunnskapsgrunnlag. Vi vet hva som kan gjøres for å forhindre og behandle utfordringer knyttet til bruk av illegal rus, og dette er en krise forårsaket av manglende politisk vilje, finansiering og kapasitet.

Som imøteser at samtlige 31 FN-organer i 2018, for første gang, ble enige om en 'felles posisjon for å støtte implementeringen av internasjonal ruspolitikk gjennom et effektivt samarbeid mellom instanser', og hvordan denne fokuserte på å rette politikk og programmer bort fra straff og kontroll for å styrke mer effektive helse- og sosialrettede tiltak.⁶

Som minner om at forordet til alle de tre ruspolitiske konvensjonene understreker bekymring for 'menneskehetens helse og velferd'; at det ferdig utarbeidede dokumentet fra den trettiende spesialsesjonen til FNs generalforsamling (UNGASS 2016) ber statene om å sette individer, familier, fellesskap og samfunn i sentrum for all ruspolitikk; og at en rekke tiltak iverksettes for å forbedre helse og sosiale vilkår for innbyggerne.⁷

Som ønsker velkommen FNs 2030-agenda med FNs bærekraftsmål for målene som en felles handlingsplan for global fred og velstand,⁸ og anerkjenner denne unike mulighet til å etablere et nytt engasjement for en human og effektiv ruspolitikk som bidrar til disse globale målene og som er fri fra ideologi, makt, stigmatisering og diskriminering.

Som understreker viktigheten av å behandle mennesker som bruker rusmidler som likeverdige og respekterte borgere, og med empati og støtte. Dette er grunnleggende for en human og effektiv politikk fri for stigma og diskriminering. Politisk utvikling, implementering og evaluering forbedres og berikes gjennom involvering av de berørte gruppene, hvilket vil si mennesker som bruker (eller brukte) illegale rusmidler og mennesker som lever med HIV og hepatitt.

⁶ <https://www.unsystem.org/CEBPublicFiles/CEB-2018-2-SoD.pdf>

⁷ <https://www.unodc.org/documents/postungass2016/outcome/V1603301-E.pdf>

⁸ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

Gjennom denne Roma Konsensus 2.0 ber vi, undertegnede, nasjonale myndigheter og internasjonale og regionale organer om følgende:

Som respons på rusbruk i samfunnet:

- Husk at det overordnede målet med ruspolitikken og dens strategier må være å maksimere befolkningens helse og velvære.
- Utform derfor politikken spesielt i den hensikt å forbedre helse, øke sikkerhet, oppnå utvikling, samt å beskytte grunnleggende rettigheter.
- Fjern alle juridiske og sosiale barrierer som hindrer forebygging og tilgang til helsetjenester for mennesker som bruker illegale rusmidler.
- Fjern alle juridiske, regulatoriske, politiske og sosiale barrierer som begrenser tilgang til essensielle kontrollerte medisiner for smertelindring og andre medisinske behov rundt om i verden.
- Aksepter at innbyggerne ikke skal stigmatiseres, marginaliseres eller straffes, kun for å besitte eller konsumere kontrollerte substanser, og godta at ikke alle mennesker som bruker illegale rusmidler har behov for inngripen eller behandling.
- Igangsett omfattende mekanismer for å begrense og avlede personer som er arrestert for mindre, ikke-voldelige narkotikalovbrudd. Hjelp dem med passende forebygging og psykisk helsevern, der det er nødvendig.
- Gi unge og utsatte personer utstrakt og evidensbasert informasjon om egenskapene til, og risikoen ved å konsumere illegale rusmidler. Slik informasjon må være fri for ideologi og feilinformasjon.
- Ved prinsipielt ettersyn, forsikre verden om at den nasjonale politiske responsen mot bruk av illegale rusmidler ikke krenker menneskerettighetene, inkludert retten til helse og privatliv, retten til frihet fra tortur eller nedverdiggende behandling, en rettferdig rettergang, og barnets rettigheter.
- Invester mer i effektiv forebygging, skadereduksjon, behandling og rehabilitering, avslutt kriminalisering av brukere av illegale rusmidler, og oppnå bedre sosiale og økonomiske resultater.

Som respons til folk som søker hjelp:

- Anerkjenn at disse menneskene sliter med emosjonelle, sosiale og økonomiske utfordringer, men at de har i seg potensiale til å overvinne disse problemene og til gi et positivt bidrag til samfunnet.
- Tilby utstrakte, evidensbaserte helse og skadereduserende tjenester som beskytter helsen til mennesker som bruker illegale rusmidler.

- Fremme helbredelse og rehabilitering ved å gi mennesker som bruker illegale rusmidler motivasjon og styrke til å forbedre livene sine, samt praktisk hjelp til sosial reintegrering ved behov.
- Forsikre om at politi- og påtalemyndighet implementerer programmer for å endre responsen mot mennesker som bruker illegale rusmidler fra straff og til forebygging og helsetjenester.
- Sikre at fengselsmyndighetene som et minstekrav gir tilsvarende kvalitet og tilbud på tjenester som berører forebygging, skadereduksjon, behandling, rehabilitering, pleie, ettervern, sosiale, og psykiske helsetjenester som ellers i samfunnet.

Det internasjonale samfunnet har gitt mange forpliktelser og erklæringer om hvordan det vil reagere på bruk av illegale rusmidler, men mangler fremdeles et sterkt og ansvarlig system for å sikre implementeringen. Faglige organer, sivilsamfunn og berørte samfunn har alle en sentral rolle å spille i responsen på disse utfordringene. Suksess kan bare bli oppnådd hvis vi opererer på alle nivåer for å sikre flere investeringer og offentlig bevissthet rundt implementeringen av en mer human og effektiv ruspolitikk.

Gjennom samarbeide kan vi redusere og overvinne de unngåelige og uakseptable helse- og sosialkostnadene knyttet til verdens narkotikasituasjon. Vi, våre regjeringer og allierte har allerede verktøyene, veiledningen, og evidensen vi trenger for å takle disse utfordringene. Disse inkluderer blant annet normativ veiledning fra FNs system for forebygging,⁹ behandling,¹⁰ skadereduksjon,¹¹ overdosebehandling,¹² alternativer til arrestasjon,¹³ støtte til menneskerettigheter,¹⁴ og sikre tilgang til medisiner.¹⁵

Dette kan være tiåret da vi kollektivt tar tak i denne utfordringen.

⁹ <https://www.unodc.org/unodc/en/prevention/prevention-standards.html>

¹⁰ <https://www.unodc.org/unodc/en/drug-prevention-and-treatment/publications.html>

¹¹ <https://www.who.int/hiv/pub/guidelines/keypopulations/en/>

¹² https://www.who.int/substance_abuse/publications/management_opioid_overdose/en/

¹³ https://www.unodc.org/documents/UNODC_WHO_Alternatives_to_Conviction_or_Punishment_2018.pdf

¹⁴

<https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hiv-aids/international-guidelines-on-human-rights-and-drug-policy.html>

¹⁵ https://www.who.int/medicines/publications/essentialmeds_committeereports/en/